

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії Хоменко Лілія Миколаївна, 1988 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2011 році Сумський державний університет за спеціальністю «Маркетинг», має досвід роботи більше п'яти років маркетологом, виконала акредитовану освітньо-наукову програму «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Сумського державного університету, м. Суми від «05» липня 2024 року № 0691-І, у складі:

Голови разової

спеціалізованої вченої ради – Лариса Гриценко, докторка економічних наук, професорка, завідувачка кафедри фінансових технологій та підприємництва Сумського державного університету

Рецензентів –

Олександра Карінцева, докторка економічних наук, професорка, завідувачка кафедри економіки, підприємництва та бізнес-адміністрування Сумського державного університету

Олександр Маценко, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки, підприємництва та бізнес-адміністрування Сумського державного університету

Офіційних опонентів –

Анатолій Гончарук, доктор економічних наук, професор, професор Школи менеджменту Хауге Університетського коледжу НЛА (Берген, Норвегія)

Анна Корнилюк, кандидатка економічних наук, доцентка, доцентка кафедри корпоративних фінансів і контролінгу Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

на засіданні «06» вересня 2024 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» Лілії Хоменко на підставі публічного захисту дисертації «Організаційно-економічні засади функціонування малих та середніх підприємств служби крові» за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Дисертацію виконано у Сумському державному університеті Міністерства освіти і науки України, міста Суми.

Науковий керівник Ігор Вакуленко, кандидат економічних наук, асистент кафедри управління Сумського державного університету.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису українською мовою, який містить нові науково обґрунтовані результати проведених здобувачкою досліджень, які виконують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для галузі знань 07 «Управління та адміністрування». Дисертація оформлена згідно з вимогами, встановленими Міністерством освіти і науки України. Максимальний та мінімальний обсяг основного тексту дисертації відповідає освітньо-науковій програмі закладу відповідно до специфіки галузі знань 07 «Управління та адміністрування» та спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Вимоги пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого

постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами) дотримано.

Здобувачка має 8 наукових публікацій за темою дисертації, з них 1 включена до наукометричної бази “Web of Science” (Україна), 8 є у фахових журналах України. Вимоги пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами) дотримано:

1. Khomenko L., Rosokhata A., Jasnikowski A. Analysis of territories marketing activities among small and medium business: a bibliometric analysis. *Marketing and management of innovations*. 2021. № 4. С. 184–195. doi: 10.21272/mmi.2021.4-14. Стаття у науковому виданні, проіндексованому у базі даних Web of Science, прирівнюється до однієї наукової публікації.

2. Khomenko L., Rymar Y. Marketing management in blood service enterprises. *Health Economics and Management Review*. 2024. 5(1). Р. 48–66. doi: 10.61093/hem.2024.1-09. Стаття у науковому фаховому виданні України категорії «Б», прирівнюється до однієї наукової публікації.

3. Хоменко Л. М., Любчак В. В. Дослідження перспектив розвитку підприємств служби крові залежно від типу донорства. *Вісник СумДУ. Серія "Економіка"*. 2023. 2. С. 7–14. doi: 10.21272/1817-9215.2023.2-01. Стаття у науковому фаховому виданні України категорії «Б», прирівнюється до однієї наукової публікації.

4. Khomenko L. M. The level of supplying Ukraine with donor blood and blood components: statistical analysis. *Підприємництво і торгівля*. 2022. 34. С. 64–69. doi: 10.32782/2522-1256-2022-34-09. Стаття у науковому фаховому виданні України категорії «Б», прирівнюється до однієї наукової публікації.

5. Павленко М. С., Хоменко Л. М. Інструменти партнерського маркетингу для малого та середнього бізнесу. *Вісник СумДУ. Серія Економіка*. 2022. 4. С. 25–33. doi: 10.21272/1817-9215.2022.4-03. Стаття у науковому фаховому виданні України категорії «Б», прирівнюється до однієї наукової публікації.

6. Хоменко Л. М., Сагер Л. Ю., Любчак В. В. Дослідження проблем ринку служби крові України. *Інфраструктура ринку*. 2022. № 65. С. 110–115. doi: 10.32843/infrastructure65-19. Стаття у науковому фаховому виданні України категорії «Б», прирівнюється до 0,5 наукової публікації.

7. Makerska V., Khomenko L., Pimonenko T. Promotion tools in small and medium enterprises: bibliometric analysis. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2021. № 5. С. 64–74. doi: 10.32782/2520-2200/2021-5-10. Стаття у науковому фаховому виданні України категорії «Б», прирівнюється до 0,5 наукової публікації.

8. Чигрин О., Хоменко Л., Калітай Г. Маркетингові стратегії забезпечення сталого конкурентоспроможного розвитку підприємств. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, серія «Міжнародні відносини, економіка, країнознавство, туризм»*. 2021. 14. С. 126–137. doi: 10.26565/2310-9513-2021-14-11. Стаття у науковому фаховому виданні України категорії «Б», прирівнюється до 0,5 наукової публікації.

Наукові результати дисертації висвітлені у 6,5 наукових публікаціях здобувачки. Статті відповідають темі дисертації, обґрунтовують отримані наукові результати відповідно до мети статті, поставленого завдання та висновків, а також опубліковані не більше ніж одна стаття в одному випуску (номері) наукового видання. Усі статті мають активний ідентифікатор DOI (Digital Object Identifier). Використання самоплагиату не виявлено.

У дискусії взяли участь голова, рецензенти, офіційні опоненти та висловили зауваження:

Гриценко Лариса Леонідівна – голова разової спеціалізованої вченої ради, докторка економічних наук, професорка, завідувачка кафедри фінансових технологій та підприємництва Сумського державного університету МОН України, відзначила, що дисертація Хоменко Лілії Миколаївни на тему «Організаційно-економічні засади функціонування малих та середніх підприємств служби крові» на сьогодні є достатньо актуальною, особливо під час війни. Дисертаційна робота містить наукові результати, заслуговує на увагу науково-методичний

підхід щодо гармонізації компонентів менеджменту малих та середніх підприємств служби крові, який на сьогоднішній день є дійсно значимим і важливим. Привертає увагу і є необхідною для ефективної роботи підприємств служби крові запропонована дорожня карта запровадження заходів щодо удосконалення функціонування малих та середніх підприємств служби крові. Позитивної оцінки заслуговує теоретико-методичний підхід до формування концептуальної схеми функціонування малих та середніх підприємств служби крові. Водночас запропонований підхід є дещо спрощеним і тому пропонується його суттєво розширити, наприклад, додатково виділити загальні та специфічні принципи, прописати більш детально суб'єктно-об'єктний зв'язок, висвітлити особливості, показати мотиваційні питання. Також доцільно приділити увагу та прописати зв'язок основних теоретичних, методологічних та практичних аспектів роботи підприємств з Цілями сталого розвитку. Зрозуміло, що зв'язок прямий і в роботі цим аспектам приділено увагу, рекомендовано також зосередити увагу на цих питаннях. В цілому дисертація Хоменко Лілії Миколаївни є цілісним завершеним науковим дослідженням, її зміст та рівень відповідає вимогам, що зазначені в Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, що затверджено Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 року. Лілія Миколаївна повністю виконала освітню програму та науковий план індивідуальної роботи, дисертантка заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Карінцева Олександра Іванівна – рецензентка, докторка економічних наук, професорка, завідувачка кафедри економіки, підприємництва та бізнес-адміністрування Сумського державного університету. Актуальність дослідження організаційно-економічних засад функціонування малих та середніх підприємств служби крові особливо зросла під час війни. Останні події підкреслюють важливість стабільності роботи підприємств служби крові, яке стає вже питанням національної безпеки. Ці підприємства відіграють ключову роль у швидкому та гнучкому постачанні безпечної та якісної крові. Їх економічна ефективність важлива для безперебійного функціонування сектору охорони здоров'я. Оптимізація витрат, використання нових технологій та ефективне управління ресурсами дозволить таким підприємствам швидко адаптуватись і забезпечувати стабільну діяльність. Робота авторки добре побудована, ґрунтується на великому масиві статистичної бази. Положення та висновки мають високий рівень достовірності. Серед пунктів новизни особливої уваги заслуговує підхід до оцінювання ефективності функціонування малих та середніх підприємств служби крові, що базується на інтегральному поєднанні безпекової, економічної, управлінської та інформаційної детермінант. При цьому врахування стимуляторів та дестимуляторів, дозволили сформувавши та описати конкретні стратегії для підвищення ефективності діяльності підприємств служби крові. Підхід до реалізації концепції маркетингу 7P демонструє комплексність погляду та врахування всіх ключових аспектів діяльності підприємств служби крові. Як і кожне дослідження, робота Лілії Миколаївни не позбавлена певних недоліків. На мій погляд, в роботі не простежується зв'язок між ефективністю функціонування малих та середніх підприємств служби крові з Цілями сталого розвитку та цифровізацією бізнес-процесів. Але передумови для цього були наведені в роботі: серед заходів підвищення ефективності авторка вказує впровадження енергоефективності, використання відновлювальних джерел енергії, що напряму пов'язано із Цілями сталого розвитку (зокрема 7 та 12). Крім того, ефективна логістика може бути забезпечена завдяки цифровізації бізнес-процесів. Але авторка у своїй роботі не акцентувала уваги на цих взаємозв'язках. Проте перелічені зауваження не є принциповими і не впливають на якість отриманих дисертанткою результатів та висновків. Робота відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів від 12 січня 2022 року № 44 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її авторка, Хоменко Лілія Миколаївна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії у галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Маценко Олександр Михайлович – рецензент, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки, підприємництва та бізнес-адміністрування Сумського державного

університету. З економічної точки зору, ефективне функціонування підприємств служби крові призводить до скорочення витрат держави на допомогу по тимчасовій непрацездатності, скорочуються витрати самих пацієнтів на лікування. Також імпонує авторський підхід до економічного обґрунтування ефективної діяльності установ служби крові України, це особливо актуально і під час пандемії, і під час військових дій. Тому актуальність дисертації не викликає жодних сумнівів. Щодо наукової новизни одержаних результатів, то заслуговують особливої уваги науково-методичні підходи щодо організаційно-економічних засад функціонування малих та середніх підприємств служби крові та формування практичних рекомендацій щодо удосконалення їх діяльності. Здобувачкою розвинуто наукове підґрунтя формування дорожньої карти вдосконалення функціонування малих та середніх підприємств служби крові на основі результатів компаративного аналізу досвіду країн-лідерів. Це дозволило сформулювати перелік конкретних заходів в розрізі основних детермінант і визначити перелік основних стейкхолдерів бізнес-процесів малих і середніх підприємств служби крові. Однак, у процесі рецензування було виокремлено окремі недоліки, зокрема серед проблем галузі не висвітлено питання «чорної» трансплантології і нелегального переливання крові, варто було б приділити увагу цим питанням. Під час проведення бібліометричного аналізу варто було б звернути більше уваги на історичні аспекти розвитку служби крові в світі. Також важливо було б надати більше практичних рекомендацій. Проте надані зауваження носять рекомендаційний характер і не зменшують теоретичного значення та науково-практичної цінності дисертаційного дослідження і не впливають на загальну позитивну оцінку роботи. Аналіз дисертації дає підставу вважати, що задачі дослідження вирішені, а мета – досягнута. Отже, дисертаційного дослідження Хоменко Лілії Миколаївни є самостійною закінченою науково-дослідною роботою, має високий рівень обґрунтованості, достовірності емпірично та статистично підтверджених результатів. Дисертантка заслуговує на присудження ступеня доктора філософії.

Гончарук Анатолій Григорович – опонент, доктор економічних наук, професор, професор Школи менеджменту Хауге Університетського коледжу НЛА. Дана дисертація присвячена безумовно актуальній темі. Кров – це ресурс, який важко видобути, оскільки треба переконати людину її здати. Потрібно розуміти мотивацію людини. Лікарі, що мали досвід лікування під час війни в інших країнах відзначали, що однією з найбільших проблем, яка призводила до летальних випадків була нестача крові. Війна в Україні потребує значних ресурсів і рішень не лише на локальному практичному, а і на теоретичному, методологічному рівнях. Ця проблема значна, поширена і потребує наукового обґрунтування та вирішення. Приємно, що дисертантка взялась за таку важливу тему і запропонувала конкретні положення для її розв'язання. Щодо наукової новизни варто виділити окремі елементи, зокрема поглиблений науковий підхід щодо оцінювання ефективності функціонування підприємств служби крові за допомогою поєднання методу головних компонент та врахування детермінант ефективності функціонування цих суб'єктів. Адже ефективність – важливий елемент діяльності будь-якої організації і саме вона визначає здатність організації досягати поставлених цілей з мінімальними витратами ресурсів, і в цьому сенсі дуже імпонує запропонований підхід, і те, що здобувачка підняла питання ефективності у своїй роботі. Підвищення ефективності функціонування підприємств служби крові під час війни є актуальним науковою проблемою сьогодення. І це напевно найважливіше завдання науки – робити життя людей кращим, рятувати життя людей, адже в Україні кожна людина зараз під ризиком стати клієнтами цієї служби. Дивлячись на пропозицію авторки щодо маркетингу, то він специфічний, це більше зворотній маркетинг боротьби за постачальників сировини – за донорів. Слід відмітити, що на мій суб'єктивний погляд, фінансування витрат на кров повинно забезпечуватись державою. Запропоновані інструментарій (госпрозрахунок та інші) – добре, однак держава має приймати участь у фінансуванні, забезпеченні усіх потреб населення. Позитивно оцінюючи дослідження на основі результатів анкетування, слід зазначити, що в роботі не представлені такі дані як response rate, описова статистика вибірки, проте необхідно вказувати який метод чи статистичний тест використовувався для обробки інформації. Інше зауваження стосується мотивації донорів, важливо щоб донори ставали постійними. Логічно було б опитати потенційних донорів, з'ясувати, які стимули потрібні, для їхнього переходу в розряд постійних. Робота б значно виграла із проведенням опитування донорів задля розуміння ефективних стимулів. Також в роботі не враховані дані спеціалізованих академічних баз даних, таких як PubMed, EMBASE, MEDLIN тощо. Проте, в цілому

дисертаційна робота є завершеним науковим дослідженням, самостійно виконаною роботою авторки. Здобувачка заслугоує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Корнилюк Анна Валентинівна – опонентка, кандидатка економічних наук, доцентка, доцентка кафедри корпоративних фінансів і контролінгу Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана. Дисертаційна робота Хоменко Лілії Миколаївни, яку сьогодні аналізували, присвячена важливій глибокій темі. В мирний час функціонування підприємств служби крові є важливим для пацієнтів, їх рідних, а що стосується військового стану – зростання кількості пацієнтів, що потребують переливання крові та її компонентів робить це дослідження досить актуальним, і на жаль, кожного дня це бачимо на практиці. В багатьох містах України станція переливання крові в сучасних умовах однією із ланок забезпечення порятунку життя постраждалих після ракетного удару. Величезна вдячність дисертантці та науковому керівнику за вибір теми. Вразило в роботі та відповіді дисертантки те, що хоча тема і робота економічного спрямування, однак дисертантка розібралася в технічних деталях, це і підкреслює важливість роботи, висновків, які побудовані на розумінні бізнес-процесів. Що стосується новизни, підкреслює що системність розроблений інтегральний індекс, який дозволяє оцінити з різних сторін саму діяльність підприємства, і зрозуміти, що треба покращити щоб воно більш ефективно функціонувало. Також заслугоує на увагу узгодження запропонованих рекомендацій з усіма стейкхолдерами, цільовими аудиторіями, діяльністю цих компаній. Як і інші роботи, дана містить певні аспекти, які можна було б покращити. Починаючи з першого розділу і далі в таблицях, що містять дані щодо показників функціонування підприємств служби крові в Україні за досліджуваний період, здобувачка вказує, що дані за 2022–2023 рр. отримані методом екстраполяції. Проте невідомо, чи враховувався при цьому фактор повномасштабної війни, який ймовірно вплинув на показники таких підприємств. Доцільно було б пояснити, бізнес-процеси цих двох підприємств однакові чи вони відрізняються, а також специфіку роботи Сумського і Харківський центри крові. Також потребує пояснення чи враховані в дорожній карті особливості підприємств різних областей чи принципи, викладені в дорожній карті, є універсальними. Проте дані зауваження є рекомендаційними і суттєво не впливають на загальне позитивне враження від дисертації. Вважаю, що дисертантка повністю заслугоує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» в галузі знань 07 «Управління та адміністрування».

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Лілії Хоменко ступінь доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої вченої ради

Лариса ГРИЦЕНКО